

Myndir og myndlist

At arbeiða við myndum í hesi lærugrein kann geva næmingum eina betri fatan av, hvussu menniskju gjøgnum tíðirnar hava gjørt sær sínar tankar um frásagnirnar í Bibliuni ella hava ímyndað sær ymist í trúarlívinum.

Tað er tí sjálvsagt at draga fram myndir og tekningar í bókini ella aðrar myndir og tosa um, hvat hesar kunnu siga okkum bæði í mun til tekstin, tær eru settar saman við, og sjálvstøðugt.

Í fyrsta lagi er ikki neyðugt at fara inn í tað listasøguliga við myndini, men í staðin bert tosa einfalt um, hvat tey halda um myndina, og kanska, hvat tey koma í tankar um, tá ið tey hyggja at myndini.

Síðani kann verða tosað um, hvussu myndin er sett saman.

Hvat er á myndini?

1. Persónar
2. Stað - umhvørvið
3. Lutir - klædnabúni
4. Skipan – uppbyggingar
5. Søga

1. Hvussu verður persónur lýstur – kropsburður og andlitsbrøgd?

- Gláður – syrgin (látur ella grátur)
- Sjúkur - frískur
- Spentur – líkasælur
- Stoltur – uppgevandi
- Samspæl við onnur

2. Hvar eru vit stødd, og hvussu er umhvørvið?

- Úti ella inni
- Umstøður
- Hugni/óhugni

3. Hvørjir lutir eru á myndini – hvussu er klædnabúni?

- Sigur hetta nakað um tíðina
- Sigur hetta nakað um samfelagsligu støðuna

4. Hvussu er myndin skipað ella uppbygd?

- Sjónarhorn
- Dýpd
- Litir
- Ljós – natúrligt – lampa/kertuljós – sýmbolskt
- Rørsla – friður/ófriður

5. Liggur ein søga í myndini?

- Huglag – kenstulig støða/hýrur
- Kend – ókend
- Átrúnaðarlig ella ikki
- Myndin – teksturin

Síðani kann verða tikið samanum.

- Hvat vita vit annars um myndina
- Nær er myndin málað
- Hvør hevur málað
- Hvussu er myndin tilevnað

Til ber eisini at fara víðari inn í samrøðu um møguliga ætlan við myndini, um tíðarskeiðið og um boðskap v.m.

”Spurningar til myndagreining”, Lydia Didriksen www.snar.fo

”Kom og skriva 2”, Birgit Arge og Lydia Didriksen www.snar.fo

Litir í myndum

Tað er torført at geva eitt eintýtt svar, hvat teir mongu litirnir, vit eru umgyrd av, skulu ímynda, tá ið hugsað verður um list. Tað er heldur ikki vist, at listamálarar altíð hava í huga, hví teir júst velja tann ávísa litin til eithvørt, teir vilja mynda. Men litir eru nógv tengdir at mentanini í teimum ávísu londunum.

Vit kunnu her í stuttum siga, hvat litirnir kunnu umboða.

Hvítt

Ljós frá himli, reinleiki, einglar

Svart

Myrkur, nátt, synd, deyði, sorg, helviti, djevul, hatur

Reytt

Kærleiki, kenslur – góðar/ringar, blóð, eldur, kærleikin frá himli

Blátt

Himmal, hav, trúskapur, hugsan, tað guddómliga, tað kongaliga, tað loyndarfulla

Grønt

Vón, vøkstur, sissandi, kveikjandi, trivnaður

Gult/gull

Sól, ríkidømi, skreyt, skart, øvund, ótrúskapur, svik, ævinleiki, dýrd, vísdómur

Grátt

Dapurt, keðiligt, sjúka, uttanveltaður, veikleiki

Ymisk rák í listini

Ekspressionisma verður rákið kallað, ið kom fram í Evropa um ár 1900. Ekspressionistisku málararnir nýta sterkar, reinar litir, breið penslastrok og ofta nakað avskeplaða mynd av persónum ella øðrum fyri betur á ein sigandi, livandi ella talandi hátt at fáa tað fram, ið ætlanin er við myndini.

Dømi um listafólk, ið arbeiða ekspressionistiskt

- Bárður Jákupsson í arbeiði sínum við landslagi, penslastrokum og litavali
- Sámal Joensen-Mikines við sínum deyðsmyndum og myndum úr Bíbliuni
- Ingálvur av Reyni við sínum abstraktu lýsingum av fólki og náttúru
- Øssur Johannesen við døpru myndevnum sínum um líðing og deyða

Naivism – vit kenna orðið naivur, ið er at vera góðvarin ella einfaldur. Listagreinin strembar eftir einfaldari, barnsligari myndagerð, so at tá ið tú hyggur at myndini, ímyndar tú tær, at eitt barn eins væl kundi havt málað myndina.

Dømi um listafólk, ið arbeiða naivistiskt

- Sigrun Gunnarsdóttir við sínum naivistisku myndum úr gerandisdegnum, eitt nú av mammu síni, eisini onkur mynd, har Bíblían er við
- Fridtjof Joensen við sínum myndum úr gerandisdegnum, sum fólk kenna seg aftur í

Realisman kom fram í 1830-unum, og her verður dentur lagdur á at mála og lýsa veruleikan, so sum hann er. Um málað verður t.d. eitt hús, so sæst hvørt vindeyga klárt og týðiliga. Um myndirnar eru av fólki, so sæst nærum hvør rukka í andlitinum ella hvør knappur í klæðunum.

Dømi um listafólk, ið arbeiða realistiskt

- Stefan Danielsen við sínum myndum úr Nólsoy, har hann ofta leggur áherðslu á smálutir í myndini
- Beinta av Reyni við sínum einfalda teknisøgu-líknandi stíli. Við málninginum "Minni um ommu mína" tulkar hon kristna lívsstílin hjá ommuni sæddan við barnaeygum

Mystisisma ímyndar nakað duldarfult, gátuført ella løgið, nakað "mystiskt", og í myndlist kunnu vit síggja tað í eini samanrenning millum tað guddómliga og tað menniskjaliga.

Dømi um listafólk, ið arbeiðir við tí duldarfulla, mystisisma

- Øssur Johannesen við myndum sínum av duldarfullu megini í mánanum og dragandi megini í briminum

Surrealism er rák frá 1923, sum roynir at fáa fram í ljósið tað, ið liggur goymt í undirvitskuni, men roynt verður á ein øðrvísi hátt at blanda hetta við tað, sum kent er, ella er tann sanni veruleiki.

- Surrealisan hevur ikki rættiliga vunnið frama í føroyskari list. Tó hava nøkur listafólk arbeitt eitt sindur við hesum ráki, Tummas Jákup Thomsen og Edward Fuglø.

Ímyndir

Tey átrúnaðarligu sýmbolini eru myndir ella ímyndir, ið verða nýttar í átrúnaðarligum søgum ella gerðum. Tá ið vit t.d. hoyra um lívsins træ, er talan um eina átrúnaðarliga ímynd, ið Jesus nýtti um seg sjálvan, ella tá ið vit síggja krossin, so stendur hann sum mynd um frelsuverkið á Golgata.

Ofta síggja vit dømi um myndir, ið ímynda okkurt annað, enn tað vit í veruleikanum síggja. Ein mynd av einari hvítari dúgvu kann merkja friður.

Uppskot til at arbeiða við myndum og tekstum

1. Til ber at taka tekstir ella yrkingar, ið hóska til ávísar myndir, og lata næmingarnar viðgera hesar í bólum við tí endamáli at finna tað átrúnaðarliga sjónarmiðið í myndunum.

Málningarnir í "Kristni 8" eru at finna á www.snar.fo saman við einstøkum øðrum myndum. Møguleiki er at síggja málningarnar á samvirknari talvu.

2. Næmingarnir kunnu eisini sjálvir royna síni skapandi evni.
 - Við at gera ein málning eftir einum teksti. Teksturinn, ið nýttur verður, kann vera ein frásøgn, ein yrking ella søga.
 - Við at gera tekst til eina mynd ella ein málning. Teksturinn kann vera ein frásøgn, ein yrking ella søga.

Tað er bert hugflogið, ið avmarkar. Myndirnar kunnu verða gjørdar á ymsan hátt: teknaðar, málaðar ella sum kolasja.

Lidnu myndirnar kunnu verða sýndar fram. Næmingarnir kunnu so gera viðmerkingar til listaverkini og koma við spurningum. Uppgávan hjá listafólkunum verður so at greiða frá listaverkunum.

Tey skrivaðu listaverkini kunnu eisini leggjast fram við upplestri ella aðrari framførslu, t.d. við tónleiki ella við talgildari talvu.

3. Tað eru eisini aðrir hættir at arbeiða við myndum. Vitjað kann verða á søvnum, í kirkjum ella aðrastaðni, har til ber at síggja átrúnaðarliga list. Kanska eru møguleikar fyri at læna listaverk ella fáa vitjan av listafólki, ið kann greiða frá sínum arbeiði og kanska vísa, hvussu arbeiðt verður.